

Neumíme říkat ne v pravou chvíli. Je to frustrující a sráží nám to sebevědomí. Tohle váhání, fakt, že říkáme opak toho, co si myslíme, nás často zavede do slepé uličky. Vytváří to v nás problém, neustálý rozpor, který nás může nakonec zcela rozložit. Jasně a rozhodně ano nebo ne, čistě a uvážlivě, nám přináší ovoce ducha, kterým je radost. Je potřeba umět rozlišovat.

Ve svém povolání učím mladé lidi, jak říkat ne, a je to škola pokory, pravdivosti a křesťanské lásky. Když nebudeme druhému přikyvovat jen proto, abychom mu udělali radost, naučíme se ho také milovat a naslouchat mu. Najednou s ním budeme moci navázat opravdový vztah. Když budeme říkat ano, přestože myslíme ne, nakonec se naše vztahy naruší. Pak bude ten druhý muset hádat, co si myslíme, a to není tak jednoznačné. Je to těžký úkol.

Tahle porucha komunikace pramení v nedostatečné sebeúctě. Pokud říkáme často opak toho, co si myslíme, znamená to, že si dost neceníme sami sebe. Chceme se vyhnout neshodám, protože bychom museli vstoupit do konfliktu. Je to nemístná touha po souhlasu druhého.

Umět říct ne znamená větší sebeúctu. Být vstřícný sám k sobě, mít se rád umožňuje být opravdový.

Pro mnohé z nás je říct ne nezdvořilé. Jako by člověk nebyl dost *hodný*. Často to může znamenat, že nás druzí odsoudí. Máme strach z odmítnutí, tak řekneme, nebo mlčky souhlasíme s pravým opakem toho, co si myslíme. Umět říct ne nebo vyjádřit svůj názor pevně a přitom citlivě vede k autentičtějším a přínosnějším vztahům s naším okolím. Nezraníme druhého a přitom nezanedbáme sebe.

Pokud se stane, že by naše ano nebo ne bylo těžko únosné, Bůh nám v tom pomůže. Kolik lidí kolem vás, kteří mají určitou autoritu, se neustále vykrucuje! Neumějí se rozhodnout: a je to extrémně bolestné pro jejich okolí.

Člověk, který se modlí a přitom vystupuje rozhodně, se nechová jako ničitel, ale naopak působí uklidňujícím dojmem. Citlivost a pokora nejsou v rozporu s pevností a jistotou. Autorita neznamená autoritářství. Říct jasně ano nebo ne, přímo a jasně, a přitom se neospravedlňovat, to dokáže sebejistý člověk, který tím ukazuje svou nezávislost a schopnost rozlišovat. Nemá strach, že někoho zraní. Říká, co si myslí.

K tomu potřebujeme mlčení. Mlčení vyžaduje, abychom se stáhli z ruchu kolem nás. Díky tomu, že pravidelně věnuji čas meditaci a že se stahuji do sebe, můžu být rozhodným člověkem. Protože mám dvacet spolupracovníků, musím se rozhodovat často. To je mé místo, má práce a můj boj. Všiml jsem si, že když se stáhnu do sebe, umožňuje mi to vnímat všechno mnohem přesněji. Jste-li k tomu navíc člověkem modlitby, moc vám to pomůže – požádejte Boha o schopnost rozlišovat. Možná je dobré nedbat na to, co si myslí ostatní, ale ptát se Boha, co si myslí On, to je zcela zásadní.

Pokusme se trochu rozjímat. Evangelium, to je slovo, které překypuje láskou. Evangelium nám skrze slova přináší obrovskou lásku. Jsou to Kristova slova, která jsou nevyčerpatelná. Jsou živá a plná milosti. Meditujme nad evangeliem a naučíme se říkat ano a říkat ne rozhodně a zároveň s pokorou. Jak praví Kristus: Vaše slovo buď *ano, ano – ne, ne*. S tím můžeme mít každý den co dělat.

Ať se nám daří neohýbat hřbet!

Guy Gilbert – *Evangelium podle svatého lotra*

Uvedené knihy je možné zakoupit na adrese www.ikarmel.cz

Prameny, odkazy

Jeruzalémská Bible; Luke T. Johnson – *Evangelium podle Matouše* – Sacra pagina; Meinrad Limbeck: *Evangelium sv. Matouše; Průvodce životem – Matouš* – Luxpress;

Vydává Pastorační středisko brněnské diecéze ve spolupráci s Karmelitánským nakladatelstvím jako součást diecézního biblického programu *Vezmi a čti*.

Ke stažení na www.vezmiacti.cz.

6. neděle v mezidobí – cyklus A

16. února 2014

Ježíš řekl svým učedníkům: ¹⁷„Nemyslete, že jsem přišel zrušit Zákon nebo Proročky. Nepřišel jsem je zrušit, ale naplnit. ¹⁸Amen, pravím vám: Dokud nepomine nebe a země, nepomine jediné písmenko ani jediná čárka ze Zákona, dokud se to všechno nestane. ¹⁹Kdyby tedy někdo zrušil jedno z těchto přikázání – a třeba i to nejmenší – a tak učil lidi, bude v nebeském království nejmenší. Kdo se však bude jimi řídit a jim učit, bude v nebeském království veliký. ²⁰Říkám vám: Nebude-li vaše spravedlnost mnohem dokonalejší než spravedlnost učitelů Zákona a farizeů, do nebeského království nevejde. ²¹Slyšeli jste, že bylo řečeno předkům: ‚Nezabiješ. Kdo by zabil, propadne soudu.‘ ²²Ale já vám říkám: Každý, kdo se na svého bratra hněvá, propadne soudu; kdo svého bratra tupí, propadne veleradě; a kdo ho zatracuje, propadne pekelnému ohni. ²³Přinášíš-li tedy svůj dar k oltáři a tam si vzpomeneš, že tvůj bratr má něco proti tobě, ²⁴nech tam svůj dar před oltářem a jdi se napřed smířit se svým bratrem, teprve potom přijď a obětuj svůj dar. ²⁵Dohodni se rychle se svým protivníkem, dokud jsi s ním na cestě, aby tě tvůj protivník neodevzdal soudci a soudce služebníkoví, a byl bys uvržen do žaláře. ²⁶Amen, pravím ti: Nevyjdeš odtamtud, dokud nezaplatíš do posledního halíře. ²⁷Slyšeli jste, že bylo řečeno: ‚Nezcizoložíš.‘ ²⁸Ale já vám říkám: Každý, kdo se dívá na ženu se žádostivostí, už s ní zcizoložil ve svém srdci. ²⁹Svádí-li tě tvé pravé oko, vyloupi ho a odhod' od sebe; neboť je pro tebe lépe, aby jeden z tvých údů přišel nazmar, než aby celé tvoje tělo bylo uvrženo do pekla. ³⁰A svádí-li tě tvoje pravá ruka, usekni ji a odhod' od sebe; neboť je pro tebe lépe, aby jeden z tvých údů přišel nazmar, než aby celé tvoje tělo přišlo do pekla. ³¹Také bylo řečeno: ‚Kdo by se rozváděl se svou ženou, at jí dá rozlukový list.‘ ³²Ale já vám říkám: Každý, kdo se rozvede se ženou – mimo případ smilstva – uvádí ji do cizoložství, a kdo se ožení s rozvedenou, dopouští se cizoložství. ³³Slyšeli jste, že bylo řečeno předkům: ‚Nebudeš přísahat křivě, ale splníš Pánu svou přísahu.‘ ³⁴Ale já vám říkám: Vůbec nepřisáhejte: ani při nebi, protože je to Boží trůn, ³⁵ani při zemi, protože je to podnož jeho nohou, ani při Jeruzalému, protože je to město velikého krále; ³⁶ani při své hlavě nepřisáhej, protože ani jediný vlas nemůžeš udelat světlým nebo tmavým. ³⁷Ale vaše řeč at je ‚ano, ano – ne, ne‘. Co je nad to, je ze zlého.”

Úvod k meditaci

Ježíš vede své učedníky k *dokonalejší spravedlnosti než je spravedlnost farizeů*. Pánu nejde jen o to, jak se chovám navenek, ale především o to, co nosím ve svém srdci. Nechce ve mně lokaje, který dokonale, ale bez zájmu, plní jeho příkazy. Touží po tom, abych ho miloval nejen skutky, ale také *duší, myslí, srdcem*. Jak je to s mou pravdivostí – soulad mezi tím, co prokazují navenek, a tím, co mám v srdci? Přemyslím o podstatě a skutečném Božím záměru, nebo jen bez přemýšlení a úsilí přejímám literu Zákona?

Výklad biblického textu

Kontext: Morální a obřadní zákony, které Bůh vydal, měly lidem pomoci milovat Boha celým srdcem a celou myslí, Izraelci však často tyto zákony vykládali nesprávným způsobem a zneužívali je. Náboženští vůdcové je přizpůsobovali svým představám a v Ježíšově době již byly dobré Boží zákony překrouceny v složitou síť nařízení a pravidel. Když Ježíš hovořil o novém pocho-

1. čtení:
Sir 15,16-21

2. čtení:

1 Kor 2,6-10

Evangelium:

Mt 5,17-37

Srovnání:

Mt 3,15;

Lk 16,17;

Jak 2,10;

Ex 20,13;

1 Jan 3,15;

Mt 18,34-35;

Lk 12,58-59;

Ex 20,14;

Mt 18,8-9;

Mk 9,43-48;

Dt 24,1;

Mt 19,3-9;

Lv 19,12;

Nu 30,3;

Dt 23,22;

Jak 5,12;

Iz 66,1;

Zl 48,3;

Mt 5,17-37

pení Božího zákona, vlastně se tím snažil ukázat lidem jeho původní záměr. Nestavěl se proti samotnému Zákonu, ale proti zneužívání Zákona a proti lidským dodatkům.

17 Nemyslete, že jsem přišel zrušit Zákon nebo Proroky...: Tento verš je programovým prohlášením dalekosáhlého významu. Kdo takto mluví, je buď prorok, nebo Mesiáš.

naplnit: Jestliže Ježíš nepřišel zrušit zákon, ale naplnit, znamená to, že i dnes se jím musíme nebo nemusíme řídit? Starozákonní předpisy a zákony lze rozdělit do tří kategorií: obřadní předpisy, zákon občanské a zákony morální:

1) Obřadní zákony se týkají bohoslužby Izraelců (viz například kniha Leviticus). Jejich hlavním účelem bylo ukazovat na budoucí příchod a dílo Ježíše Krista. Po Kristově smrti a zmrtnýchvstání došly svého naplnění, a proto již jimi nejsme vázáni. Ovšem zásady, z nichž tato nařízení vycházejí – milovat Boha a sloužit mu – svou platnost neztratily.

2) Občanské zákony upravovaly každodenní život v Izraeli (viz například Dt 24,10-11). Jelikož moderní společnost a kultura je zcela jiná, není možné všechny tyto pokyny dodržovat. Avšak podobně jako v případech obřadních zákonů, i občanské zákony vycházejí z obecných zásad, které jsou nadčasové a platí i pro nás.

3) Pokud jde o morální zákony (například deset přikázání), ty jsou vyjádřením základních rysů Božího království a jejich platnost trvá.

22 kdo se hněvá: Hněv je pokládán za kořen či první krok vedoucí k vraždě. Krotí-li někdo svůj hněv, pak vražda není možná. Některé rukopisy přidávají doplňující výraz *bez příčiny (eikē)*, ale toto omezení je pravděpodobně pozdějším pisařským přidavkem. Farizeové znali tento zákon a považovali se za velmi spravedlivé, protože fyzicky nikoho nezabili. A přece Ježíše tak nenáviděli, že již brzo mu začali strojit vražedné úklady. Na jejich vině nic nemění ani to, že čin za ně vykonal někdo jiný.

27 Nezcizoložís: Příkaz *nezcizoložís* (Ex 20,14 a Dt 5,18; výraz *nezcizoložís* je přesnější než *nesesmilníš*) zakazuje židovskému muži porušit manželství *druhého*. Jde tedy o případ, kdy ženatý muž má sexuální styk s vdanou ženou. Intimní poměr ženatého muže se svobodnou ženou nebo nežidovkou je sice zbožnými Židy také odmítán, není však považován za cizoložství, smilstvo.

28 kdo se dívá na ženu se žádostivostí, už s ní zcizoložil ve svém srdci: Tato *antiteze* prohlašuje obsah šestého přikázání (5,27) tím, že naráží na deváté přikázání. Dynamika je tatáž jako u první antiteze: Tak jako hněv je kořenem vraždy, tak žádostivost je kořenem cizoložství. Žádostivý pohled je počátek procesu přivlastnění si manželky jiného muže (viz Ex 20,17).

29 Svádí-li tě tvé pravé oko, vyloupni ho: Příkaz zbavit se ruky nebo oka je míněn obrazně. Rozhodně neznamená, že bychom si měli doslova vyloupat oči; vždyť i slepý člověk může mít hříšné touhy. Toto nadsazené přirovnání ukazuje na nadřazenost lidského ducha vzhledem k tělesným potřebám.

31 Kdo by se rozváděl se svou ženou, ať jí dá rozlukový list: Text tohoto prohlášení je ve skutečnosti shrnutím Dt 24,1, kde je nastíněn postup při rozvodu: *Když si muž vezme ženu a ožení se s ní, ona se mu však potom znelíbí, protože na ní shledá něco hanebného, napíše jí rozlukový list, dá jí ho do rukou a vykáže ji ze svého domu.* Rozvodové řízení zahajoval manžel a byl výhradně jeho věcí. Tato *listina* prohlašovala, že muž propustil svou ženu a ona se tak může vdát za jiného muže, aniž by se tím vystavila obvinění z cizoložství. V tomto ohledu je to na jedné straně otevření možnosti, svobodu pro ženu, protože se mohla znovu vdát, ale na druhou stranu se tím podle Ježíšova prohloubení této zásady nevyjadřuje Boží vůle. Muž totiž takto bez ohledu na svědomí ženy jí vnucuje cizoložství, protože ona považovala za svého muže svého prvního manžela. Žena se proti rozlukové listině nemohla vzepřít.

32 mimo případ smilstva: Tato výjimka (viz Mt 19,9: *Pravím vám, kdo propustí svou manželku z jiného důvodu než pro smilstvo a vezme si jinou, cizoloží.*) pochází od Matouše či jeho obce. Byla pravděpodobně motivována myšlenkou, že v případě cizoložství muž musel propustit svou ženu. O přesném významu slova *porneia*, jež můžeme také přeložit místo smilstva jako *nevhodné sexuální chování*, se hojně diskutuje. Dva nejčastější výklady jsou: 1) špatné sexuální chování ze strany ženy; 2) nedovolená manželská spojení mezi příbuznými, jež jsou zakázána v Lv 18,6-18 (viz Sk 15,20.29). Mnohem pravděpodobnější je první vysvětlení.

K tématu

Ježíš v průběhu celého svého života rozjímal nad Tórou, Božím zákonem. Nechtěl ho zničit ani zrušit: Ježíš tento Zákon uznával a prožíval jako zbožný Hebrej, jako Syn žijící podle přikázání (srov. Lk 2,41–43). Zároveň se ale k němu stavěl jako ten, kdo dobře zná úmysly Zákonodávce (srov. Mt 19,8). To mu dávalo autoritu k autentické interpretaci, aby byl zdrojem nikoli otroctví, nýbrž svobody pro všechny lidi. Ježíš se nestavěl proti Tóře, ale proti jejím reduktivním interpretacím, jaké prosazovali znalci Zákona a farizeové, nábožní lidé, kteří cedili komára a polykali velblouda (srov. Mt 23,24). Tito lidé praktikovali legalistické

čtení Božího slova obsaženého v Písmu, a tak ředili Boží vůli do bezpočtu příkazů a zákazů zamlžujících zachování pravého ducha Božího zákona, který tak byl ochuzován o své nejvlastnější jádro. Proto Ježíš od svých učedníků žádal, aby pro nebeské království usilovali o vyšší formu spravedlnosti. Nešlo tu o množství předpisů, nýbrž o kvalitu, která spočívá v poslušnosti Boží vůli zjevované v Mojžíšově zákoně. Ježíš Tóru naplňuje právě svou radikální interpretací jeho požadavků.

Tuto interpretaci osvětluje na řadě příkladů; některé z nich čteme tuto neděli, s dalšími se setkáme za týden. Mistr v první řadě radikalizuje přikázání „Nezabiješ“ (srov. Ex 20,13; Dt 5,17) tím, že koriguje jeho reduktivní výklad, který ho staví jako pouhý zákaz fyzické likvidace bližního. Ježíš rozšiřuje pohled na něj také na úmysl, který se často projevuje ve vznětlivých slovech plných násilnosti; mnohdy se nenávisť také tají v srdci člověka jako smrtonosný oheň. Již taková slova a myšlenky jsou čímsi hříšným, protože jiným způsobem vyjadřují to, co se člověk bojí uskutečnit naplno: „Hlasem a přáním se zabijí, i když se přitom nevztáhnou ruce na bližního,“ říkával svatý Řehoř Veliký. K tématu vztahu k druhým Ježíš dodává, že bratrské smí-

ření je neopominutelná podmínka opravdového liturgického slavení: je lepší nepřijímat eucharistii než popírat svými skutky to, co se slaví ve formě obřadu...

„Slyšeli jste, že bylo řečeno: ‘Nezcizoložís’“ (Mt 7,27; srov. Ex 20,14; Dt 5,18). „Ale já vám říkám: Každý, kdo se dívá na ženu se žádostivostí, už s ní zcizoložil ve svém srdci“ (Mt 5,28). O cizoložství vzhledem k problematice rozvodu Ježíš hovoří na jiném místě – tato slova je třeba číst ve světle úvah vyjádřených v Mt 19,1–9. Sdělení je velmi jasné: Ježíš dokonce vybízí k tomu, aby člověk byl ochoten obětovat údy svého těla, které by mohly vést k pokušení. To snad ani nepotřebuje komentář. Chtěl bych pouze poznamenat, že tyto výzvy jsou pro každého z nás příležitostí k zamýšlení nad naším poměrem k sexualitě. Zvrácenost se dříve než ve skutcích projeví ve chtivém pohledu na druhého, který jej degraduje na pouhou kořist, příležitost k ukoujení sexuálních choutek. Jinými slovy, Ježíš nás chce uvést na cestu, která vede k pravému porozumění schopnosti milovat a prožívat sexualitu v její plnosti.

Nakonec Ježíš komentuje přikázání: „Nebudeš přísahat křivě, ale splníš Pánu své přísahy“ (Mt 5,33; srov. Ex 20,7; Dt 5,11; Lv 19,12). Sám pak tento příkaz radikalizuje: „Ale já vám říkám: Vůbec nepřisahaňte“ (Mt 5,34). Mistr totiž dobře zná lidskou slabost a ví, že člověk nemůže udělat ani jediný vlas na své hlavě světlým nebo tmavým (srov. Mt 5,36), a proto má potíž dodržet věrně svou přísahu, která byla pronesena buď ve jménu Božím, nebo při sobě samém. Ježíš ale rozšiřuje interpretaci biblického přikázání na každé pronesené slovo: „Ale vaše řeč ať je: ano, ano – ne, ne. Co je nad to, je ze Zlého“ (Mt 5,37). Tak Mistr u samotného zdroje odvrací velké riziko, které se týká nás všech: předstírání a faleš, které znemožňují každou opravdovou komunikaci.

Enzo Bianchi – Hlásej Slovo – Cyklus A

Ale vaše řeč ať je, ano, ano – ne, ne. Co je nad to, je ze zlého. Tento Kristův výrok je pro náš život velmi důležitý. Při své práci vychovatele, kde se setkávám s mladými a se svými spolupracovníky, se musím neustále učit říkat ano nebo ne.

Nedávno mě ředitel *France 2* požádal, abych se zapojil do pořadu, kam byl pozván také Jean-Marie Le Pen. Měl jsem tam přijít na čtvrt hodiny, abych mu zodpověděl jeho otázky, a to především na duchovní témata. Chvilí jsem o tom uvažoval, ptal jsem se ostatních na jejich názor a nakonec jsem řekl ne. Odmítl jsem se na tom pořadu podílet. Nemyslím, že by se naše debata s Jean-Marie Le Penem mohla vyvíjet pozitivním směrem, jak toho ptáčka znám.